

BIJLAGE 4. ROL MANTELZORG IN LANGE TERMIJN AANPAK COVID-19

De Kamer heeft in een aangenomen motie de regering verzocht om in de lange termijn strategie ook de rol van mantelzorgers te formuleren bij het opvangen van afgeschaalde zorg.¹ Een hoge besmettingsdruk geeft risico op afschaling van formele zorg. Het is evident dat afschaling van bijvoorbeeld ziekenhuiszorg of verpleeghuiszorg druk geeft op andere plekken in de zorgketen. Het kan ook leiden tot een toenemende druk op informele vormen van hulp en mantelzorg.

Het kabinet wil ervoor waken dat mantelzorgers overbelast raken doordat de formele zorg voor hun naaste afgeschaald wordt. Daarom is de regering voorzichtig om de inzet van mantelzorg te vragen op het moment van een fase 3 in de formele zorg. De overwegingen van het kabinet op dit punt, zijn als volgt:

- De motivatie om te zorgen voor een naaste moet een persoonlijke wens blijven.² In de samenwerking tussen zorgprofessional en mantelzorger is er ruimte om – onder voorwaarden – licht medische handelingen over te dragen aan de mantelzorger. De mantelzorger moet hiervoor worden geëquipeerd, begeleid en gemonitord. Uitgangspunt is en blijft dat dit door cliënt en mantelzorger is gewenst.
- Wel ziet het kabinet een rol voor zichzelf weggelegd in de voorwaardenscheppende sfeer. Om te voorkomen dat de druk op mantelzorgers bij een nieuwe coronagolf in hoge mate toeneemt, is het nodig om ook het grote vrijwilligerspotentieel van anderen (niet zijnde mantelzorgers) te benutten en te koppelen aan lichte ondersteuningsvragen. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van vrijwilligers van het Rode Kruis.
- Verder is het nodig dat blijvend ingezet wordt op goede en vroegtijdige ondersteuning van mantelzorgers. Om overbelasting te voorkomen en om mantelzorgers te faciliteren bij de uitoefening van hun zorgtaken. Bij afschaling van formele zorg wil het kabinet dat zorgorganisaties met cliënt en mantelzorger afspraken hebben gemaakt over de meest noodzakelijke zorg.
- Daarnaast is een goede samenwerking tussen zorgprofessionals en mantelzorgers extra van belang in tijden van crisis. Het is van belang dat zorgprofessionals vroegtijdig in gesprek gaan met de cliënt en de mantelzorger over de huidige zorgsituatie. Hiervoor is een vragenlijst ontwikkeld. Om te voorkomen dat de druk op mantelzorgers bij een nieuwe coronagolf in hoge mate toeneemt, is het nodig om ook het grote vrijwilligerspotentieel van anderen (niet zijnde mantelzorgers) te benutten en te koppelen aan lichte ondersteuningsvragen.
- Bij mogelijke nieuwe coronagolven van een ziekmakende corona-variant, moet er oog blijven voor de bescherming van mantelzorgers en informele zorgverleners die zorgtaken uitvoeren of zorg overnemen van de formele zorg. Daar kan het beschikbaar stellen van beschermingsmiddelen voor mantelzorgers aan bijdragen. Eigenlijk zou het bij vergelijkbare zorghandelingen waarbij je binnen 1,5 meter van de cliënt komt voor de mate van bescherming geen verschil moeten maken of je formele- of informele hulp verleent.
- De druk op mantelzorgers en de eventuele extra ondersteuningsbehoefte zal in overleg met MantelzorgNL gemonitord worden. Er is een periodieke overlegstructuur.
- Tot slot heeft de mantelzorglijn een belangrijke functie waar mantelzorgers terecht kunnen met vragen en zorgen rondom corona.

¹ Kamerstuk 25 295, nr. 1731.

² Idealiter kunnen mensen de zorg voor een naaste inpassen in hun gewone leven (naast werk, gezin, opleiding, ontspanning). In de praktijk wordt dit anders ervaren door mensen die intensief voor een naaste zorgen. Emotioneel voelen ze zich belast door de zorgen om hun naaste en neemt de belasting verder toe door de extra regeltaken, contacten met verschillende loketten en het gebrek aan afstemming door zorgprofessionals. Uit cijfers van MantelzorgNL is gebleken dat de coronapandemie en de maatregelen een zware wissel hebben getrokken op mantelzorgers. Ruim 80% van de meer intensief zorgende mantelzorgers heeft zorgtaken overgenomen van professionals en ervaart dit als zwaar. Met name het gevoel altijd 'aan' te moeten staan wordt hierbij genoemd. Slechts 21% van de cliënten en mantelzorgers namen het initiatief nemen voor het afzeggen van zorg; meer dan 50% is geïnitieerd door de zorgaanbieder en in de overige situaties (27%) wordt het aangegeven een gezamenlijk besluit te zijn, bijvoorbeeld als de zorgaanbieder niet kan garanderen dat dezelfde zorgverlener komt of de zorg geleverd kan worden.